

El vertader i deshonorós final del gran heroi austriacista, el general Basset

En iniciar-se l'any 1726, pocs mesos després que el tractat de pau entre l'emperador Carles VI d'Àustria i el rei Felip V de Castella hagués posat la fi oficial a la guerra de Successió, una misteriosa carta, signada per un jesuïta, arribava a la cort castellana. "Ha recaigut en mi —s'hi podia llegir— l'assistència caritativa a D. Joan Basset, reduït avui a tanta misèria, només viu de les almoines que li fan algunes persones piadoses..."

Aquella carta, enviada des de Segòvia i adreçada a Juan Orendaín, secretari d'estat de Felip V, era acompanyada d'una petició que el general Basset feia al rei, demanant que li fos mantinguda l'almoïna que la cort li havia atorgat durant els dotze anys que havia passat a la presó. Joan Baptista Basset tenia aleshores setanta-dos anys, l'heroi i mite dels valencians austriacistes que havien lluitat en la guerra de Successió per defensar les llibertats i constitucions dels catalans, moriria en la misèria, malalt i oblidat per tothom, no gaire temps després.

Aquesta carta, descoberta pels professors de secundària de l'IES Barri Besòs de Barcelona Antoni Muñoz i Josep Catà a l'Archivo General de Simancas, prova, juntament amb altres documents, que el general Joan Baptista Basset no va ser alliberat per Felip V el 1719 com se suposava i, encara menys, que s'hagués exiliat a Viena. Aquest supòsit es basava fonamentalment en les *Narracions històriques* escrites a Viena per Francesc Castellví, que havia lluitat al costat del general Basset. "Aquest ha estat un referent vàlid per als historiadors durant molt de temps —diu Antoni Muñoz—, tot i que ara s'ha vist que no ho és." Per tant, lluny d'aquest supòsit, les darreres troballes han posat al descobert que el general Basset, oblidat per l'emperador a qui tan fidelment havia servit, va passar els darrers anys de la seva vida empronat a l'alcàsser de Segòvia. No-

Ondarrabiá. Al castell d'aquesta ciutat nunca va passar Basset un llarg captiveri.

El general maulet Joan Baptista Basset, heroi dels valencians a la guerra de Successió, no es va exiliar a Viena com es creia fins ara. Oblidat per l'imperi de Carles d'Àustria, va patir la ira de Felip V fins al darrer moment i va morir en la misèria a la presó de Segòvia pels volts de 1726.

més el van deixar sortir quan ja no es podia aixecar del llit i mantenint "Segovia como prisión", és a dir, sense poder abandonar la ciutat.

Tanmateix, gràcies a la recerca dels professors Muñoz i Catà, feta en hores lliures "per pur amor a la història dels Països Catalans" i recollida en el llibre *Repressió borbònica i resistència catalana (1714-1736)*, podem resseguir els avatars de la vida del general Basset des de la caiguda de Barcelona l'11 de setembre del 1714.

Presó pels resistents. Deu dies després de la capitulació de Barcelona, tretze caps militars austriacistes, entre

els quals hi havia Joan Baptista Basset, Josep Bellver, Sebastià Dalmau, Josep Torres i Eiximeno i Francesc Maians, van ser detinguts per les autoritats filipistes. De res no va servir, doncs, la promesa del mariscal Berwick, conqueridor de la ciutat, que no hi hauria repressió contra els resistents del setge de Barcelona. Segons Antoni Muñoz, aquesta decisió no va venir de Madrid, sinó del mateix Berwick, que, volent marxar de Catalunya al més aviat possible, no volia arriscar-se a deixar que hi hagués aldarulls després de la seva partida. El 2 d'octubre següent, també per ordre expressa de Berwick, un vaixell arribava al port d'Alacant. Els tret-

ze detinguts eren tancats al castell d'aquesta ciutat.

Pocs dies després, el governador d'Alacant va fer saber a la cort de Madrid que la guarnició del castell no era suficient per vigilar els presoners. És per això que Felip V va decidir dispersar-los, i n'envià set a Pamplona i sis a Ondarribia, al País Basc. Així, el 4 de desembre del 1714 el general Basset arribava a aquest darrer castell. Allí, els captius van ser tancats en cel·les separades i sotmesos a una estricta vigilància. Fins i tot, les normes sobre el tracte que calia donar-los, aprovades per Felip V, no permetien que els presoners tinguessin llum ni cap mena de conversa amb els guardians. Una de les disposicions deia el següent: "A Basset se li permetrà fumar dos cops al dia, però només obrint la primera porta per donar-li la metxa, i es tornarà a tancar." Segons expliquen Muñoz i Catà, a més,

Tant Felip V com Carles d'Àustria van condemnar Basset a viure en la misèria i el més obscur ostracisme

la Cort de Madrid no havia previst cap fons per al manteniment dels presos i, fins i tot, havien de pagar-se el lloguer del llit. "Els empresonats no van comptar amb cap provisió de diners per a l'alimentació i van haver de vendre les seves pertinences. A Basset, com que no tenia res i s'hauria mort de gana, la Cort li va atorgar una almoina de quatre rals el dia", explica Antoni Muñoz.

Trasllat a l'Alcàsser. El 1719, en esclatar la guerra entre Espanya i França, els presos, davant l'amenaça que l'exèrcit francès conquerís Ondarribia, van ser traslladats a l'alcàsser de Segòvia. Allà, tant Basset com Bellver van seguir patint les penúries del captiveri, només atesos de tant en tant per uns jesuïtes. "Despullats, morts de gana i sense ningú que els vulgui deixar diners ni tan sols per comprar una lliura de pa", escrivia el jesuïta Pedro Aleson

a la cort el 12 de gener del 1722, tot denunciant que l'alcaid de la presó de Segòvia es quedava els diners que anaven destinats als captius. El més greu, però, com assenyalen Muñoz i Catà, és que Basset i Bellver no havien tingut ni procés ni causa i, per això, ningú a la cort recordava qui eren ni per què estaven empresonats, cosa que indica el grau d'abandonament en què es trobaven. El president del Consell de Justícia de la Cort afirmava, en rebre un petit de Basset el 1720, "*no tener noticia de quien sea este sujeto*".

Pitjor encara, però, fou que l'emperador austríac mai no va enviar un ral ni va fer res per apaivagar el patiment a la presó d'aquell que havia estat un dels generals més eficients del seu exèrcit. El jesuïta Juan de Loyola, en la carta enviada al secretari d'estat el gener del 1726, informava que Basset també s'havia adreçat a l'ambaixador de l'imperi, Konisegg, demanant el cobrament dels seus sous com a general de l'exèrcit austríacista. "*Pues parece más razón que le mantenga el Amo a quien sirvió, que no el Príncipe contra quien militó*", deia el jesuïta en la carta. Tanmateix, no hi ha constància que des de Viena s'enviés un sol ral a Basset. Tant els uns com els altres l'havien condemnat a viure en la foscor i, el que és encara més greu, en el més obscur ostracisme.

Després del tractat de pau. D'acord amb la signatura del tractat de pau del 1725 entre Espanya i Àustria, tots els presoners d'ambdós bàndols en la guerra de Successió van ser alliberats. A l'inici de l'any anterior, però, el general Basset havia sortit de l'alcàsser. "Basset va presentar una carta del metge de l'alcàsser que demostrava que estava a punt de morir", explica Antoni Muñoz. Tot i així, li van privar d'abandonar Segòvia. Mentrestant, però, molts dels seus companys de lluita, com Bellver, Dalmau, Maians o Torres i Eiximeno, tot i tenir els béns confiscats, aconseguïren, un cop rebuda la llibertat, arribar a Viena. El general Joan Baptista Basset no els va poder acompanyar. El cos de l'heroi, molt probablement, resta oblidat, des de fa tres segles, en alguna fossa de Segòvia.

Xevi Camprubí

Per què l'oligofrènic Carles II, de la casa d'Àustria, va nomenar successor Felip d'Anjou, nét del rei de França, Borbó?

—Tot i que Carles II hauria preferit la continuïtat de la Casa d'Àustria, la designació de Felip de Borbó va ser el resultat d'una forta pressió diplomàtica del rei de França, que va aconseguir captar la voluntat del darrer Habsburg i de bona part de la classe política amb l'argument que sols una aliança amb ell permetria posar fi a la llarga seqüència de guerres que havien enfrontat ambdues monarquies. Lluís XIV es presentava també com l'únic capaç de mantenir la integritat de la monarquia hispànica, i aquests arguments van calar també de manera molt ampla en gran part de la societat castellana. Per contra, a la Corona d'Aragó es qüestionava la capacitat de Carles II per designar hereu i el precedent de Casp servia per defensar que l'elecció del nou rei era competència dels mateixos regnes.

—Podem dir que Felip de Borbó va ser, inicialment, rei absolut a Castella i constitucional a la Corona catalanoaragonesa?

—Efectivament: el nou rei estava obligat, pel testament de Carles II, a respectar el sistema de govern existent i a jurar les Constitucions, els Furs i els Privilegis dels Regnes de la Corona d'Aragó per entrar en possessió d'aquests territoris.

—Què comportava per a la Corona catalanoaragonesa —i el seu pactisme, que limitava el poder reial— l'arribada al tron de Felip de Borbó?

—L'arribada d'un Borbó suscitava molts recels a la Corona d'Aragó per la trajectòria absolutista i centralista d'aquesta dinastia. A més, hi havia un fort sentiment de francofòbia com a resultat de la política imperialista de Lluís XIV i de les agressions militars sobre Catalunya i, en menor mesura, sobre el País Valencià.

—Les potències lluitaven pel control d'Europa. I els maulets?

—Els partidaris de l'arxiduc Carles lluitaven per la continuïtat d'una dinastia, els Habsburg, i d'un sistema polític, el pactisme, que els posava a cobert de la voracitat fiscal i de l'absolutisme monàrquic. També esperaven fer realitat alguns projectes econòmics i aconseguir determinades reivindicacions so-